

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K. 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm-ként 6 fillér-
többeszi közlésnél 4 fillért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

Fogas kérdés.

A vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról szóló törvény végrehajtása nyomán fölmerül az a kérdés, hogy ez a törvény vonatkozik-e az 1886. évi községi törvényre vagy nem?

A községi törvény ugyanis imperative kimondja, hogy a rendezett tanácsú városok polgármestereinek »évi javadalma azon tiszti fizetésnél, mely az illető törvényhatóságban a főszolgabírák, — a rendőrkapitányoké azon fizetésnél, mely a szolgabírák részére van megállapítva, kevesebb nem lehet».

A törvénynek e rendelkezéséből az következtethető, hogy a polgármesterek és a rendőrkapitányok évi fizetését olyan összegben kötelesek a városok képviselőtestületei megállapítani, a milyenben az 1904. X. t.-c. a főszolgabírák és szolgabírák fizetését megállapítja.

Amde az a tény, hogy a vármegyei alkalmazottak és a községi jegyzők illetményeit szabályozó törvények egy szóval sem hivatkoznak az 1886. évből keletkezett közigazgatási alaptörvények egyikére sem; továbbá a belügyminiszternek az az intenciója, hogy ugy a vármegyei alkalmazottak, mint a községi és körjegyzők javadalmazását az önkormányzati testületek terheinek emelése nélkül, az államkincstár terhére emelje a törvényhozás, arra enged következtetni, hogy az 1904. X. t.-cz hatálya csakis a vármegyei alkalmazottakra terjed ki s a rendezett tanácsú városok polgármestereire és rendőrkapitányaira egyáltalában nem vonatkozik.

Ennek a felfogásának a helyessége mellett dönt a belügyminiszternek a törvényhozás előtt tett ama kijelentése, hogy a városi tisztviselő javadalmazását, a városok részére nyújtandó állami segedelem számbavételével, rendezni akarja s hogy a belügyminiszter eme szándékának megvalósításához szükséges adatok gyűjtését el is rendelte.

Az 1886. évi községi törvény nagy hibát követett el, a mikor elégnék tartotta a polgármesterek és a rendőrkapitányok fizetéséről való gondoskodást; a többi, minősítéshez kötött állások javadalmazásának megállapítását pedig rábízta a közigazgatási élet szükségletei iránt kellő érzékkel nem bíró képviselőtestületekre; és nagy hiba az is, hogy ez a törvény, dacára annak, hogy a hivatalos köteleességek megoszlása az egyes városokban szembetűnőleg különböző, egyenlő mérvben állapítja meg a polgármesterek és rendőrkapitányok fizetését.

Az előbb említett hiba egyik okozója a rendezett tanácsú városi igazgatás teljes ségének, dacára annak, hogy a rendezett tanácsú városi szervezet a legtökéletesebb formája a községi szervezkedésnek; a megélhetés feltételeit nélkülöző s éppen ezért az élet gondjai által nyomorgatott tisztviselői kar sohasem képes a város ügyeiért megfelelő módon buzogni és ki tagadná, hogy ez a körülmény a város igazgatásának rovására szolgál? Hiszen az, hogy valamely városnak ki a számvevője, mérnöke, árvaszéki ülnöke és jegyzője: van olyan fontos, ha nem fontosabb, mint az,

hogy ki a polgármestere és a rendőrkapitánya; különösen fontosak a városokban a főjegyzői és jegyzői állások, tudvalévő ugyanis, hogy a városok igazgatásában egyedül a jegyzők képviselik az állandóságot.

A mint említém, hibája a községi törvénynek az is, hogy a polgármesterek és a rendőrkapitányok fizetését valamennyi városban egyformán állapítja meg; ez esetben a törvényhozás felületes eljárása akkor tűnik ki, ha tudjuk azt, hogy körülbelül 33 rendezett tanácsú város van olyan az országban, a melynek lakossága ölezen alól van. Hát most tessék az 1156 lakossal bíró Poprád, vagy az 1852 lelket számláló Hátszeg polgármesterének és rendőrkapitányának munkakörét és felelősségét Miskolcz vagy Mezőtur városok polgármesterének és rendőrkapitányának felelősségével és munkakörével összehasonlítani; pedig a poprádi polgármesternek éppen annyi fizetést rendel a községi törvény, mint a miskolczi polgármesternek és a hátszegi rendőrkapitánynak annyit, mint a mezőturi rendőrkapitánynak. Hát olyan formát mutat biz ez a rendelkezés, mintha a községi törvényt a mi viszonyainkkal nem ismerős norvég országgyűlés alkotta volna Magyarország számára és nem ebben az országban nevedett emberek.

Az az aránytalanság, a melyet a községi törvény a polgármesterek és rendőrkapitányok javadalmazása tekintetében megállapít, szinte hihetlenné teszi, hogy a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szá-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

Székely népdalok.

— A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája. —

I.

Bús görlicze keserőgi az ágon,
Szöröncsétlen mindönki az világon,
Kinek nincsen meleg fészke, hű párja
S úgy hányódik, mint egy szögény kús árva.

Hej leányom, hova ojjan izibe?
Ugyanbiza csak egy szikrát jöjj ide,
Hadd mondjam meg, hogy kedvesöm még nincsen,
Szegődj hézzám, álgyon meg a jó Isten!

II.

Lösz még nálunk kaláka,
Pityóka es a tálba,
Ossó pörög a kézbe,
Elmókázunk egvégbé.

Ne huzd föl az orrodot
Elejtöd az ossódot,
Nem lösz a ki fékajpa
S ott maradsz a fassangba!

Fülei Sz. Lajos.

Valami a szemről.

Előkelő szem-orvostól kapjuk az alábbi cikket, melyben igen hasznos és megszívlelendő utasításokat ad a szemek épentartására:

Gondoskodni kell legelső sorban kellő és elegendő világozágról és kerülnünk a tulerős vakító fényt.

Kerülni kell továbbá a szemek tulságos megerőltetését apró tárgyak által, mint amilyenek az apró kishetük olvasása, finom kézimunka.

Ha teljesen kerülnünk nem lehet a finomabb munkát, úgy szokjunk hozzá a félórai megszakítással dolgozni, amely szünetek alatt a szemeket egy-két percig való lezárás vagy a távolba való pillantás által pihentetjük.

Ha szemünk fáradságot árul el, hagyjuk abba a munkát.

Munka közben gondunk legyen a test egyenes tartására, a tárgyak legalább 25 centiméter távolságra legyenek szemüktől és ugyanoly távolságban a mellkastól.

Kerüljünk mindent, ami vértödulást okozhat a fej felé, mint előrehajlott testtartás, a fej alacsony fekvése alvás közben, szűk gallérok, tulságos sok szeszes ital, hideg lábak, kemény szék, gőzfürdők gyakori használata stb. Kerülnünk kell végre mindazt, ami szemünkre nézve kellemetlen, amiről maga a szem ad legjobb tájékoztatást. Minden ember tudja, mily kellemetlenül hat szemünkre a hirtelen fényváltozás, a világozás és homály hirtelen változása, a közvetlen világozás, az olvasás, menés vagy kocsikázás közben, az

alkonyatkor való munka, a lámpából áradó melegség, pislogó gyertyafény, a virrasztás stb. Megjegyezzük, hogy mindez legalább is ép oly káros a szemre, mint általánosan elterjedt hit szerint a léghuzam egészségünkre. Ha tehát az említett káros befolyásokat csak felerészben is oly gondosan kerülnők, mint a gyakran ártalmatlan és egészségünkre nem is káros léghuzamot, már is nagy előnyt érünk el. A léghuzamot illetőleg meg kell jegyeznünk, hogy távolról sem okoz annyi szembajt, mint a mennyt neki tulajdonítanak, mindenestre sokkal kevesebbet, mint a szemre alkalmatlan, nyugodt, de mindenféle idegeu alkatrészekkel telített rosz levegő, a milyent rosszul szellőztetett és emberektől zsufolt helyiségekben találunk.

Nagyobb rövidlátásban szenvedő gyermekek szüleinek, a gyermek legzsengőbb korától kezdve a szemek ápolását a legzigorubban kell ellenőrizni s főleg a gyermek hivatásának megválasztása alkalmával különös figyelemmel kell kutatniok, mi nem igényel nagyobb megerőltetést a szemtől. Nagymérvű rövidlátás mellett csak oly pálya alkalmas, mely lehetőleg nem kíván meg finomabb, a szemhez közelebb levő munkát. Ki kell azonban emelnünk, hogy a még teljesen épszeműek is helyesen cselekszenek, ha szemek kellő ápolását el nem hanyagolják, mert a szemek épentartása leginkább a káros befolyások elkerüléséből áll.

A rövidlátóságot gyógyítani nem lehet, még enyhíteni sem. De lehet kisebb- vagy nagyobb-mérvű rövidlátás esetén szemüveg által annyira

bályozásánál alkotott törvény kiterjedne a községi törvényre; hihetetlen először azért, mert nem tehető fel, hogy az 1904. X. törvényzikknek közigazgatásunkkal alaposan ismerős megalkotói figyelmen kívül hagyták volna a községi törvénynek ismeretes hiányát; de hihetetlen másodsor azért, mert a törvényhozás nem követheti el a közigazgatás embereivel szemben azt az igazságtalanságot, hogy az ugyanegy körben működő tisztviselők közül kettőt kiválasszon és rendezze azok fizetését, a többiekét pedig teljesen rendezetlenül hagyja s egy csomó munkás tisztviselő existenciáját kiszolgáltatassa az önkormányzati testületek kénye-kedvének; de leginkább hihetlenné teszi az a körülmény, hogy az egész fizetésrendezési akció az állam kincstárának és nem az önkormányzati testületek háztartásának számlájára történt.

A fizetésrendezési törvények a törvényhozó-testületnek önálló alkotásai, amelyek semmiféle összefüggésben nincsenek sem a vármegyei, sem a községi alapörvényekkel; ha ennek ellenkezője állana, vagy maga a törvény, vagy a végrehajtási utasítás említést tenne arról; mert az el sem képzelhető, hogy egy olyan fontos ügyről, mint a polgármesterek és a rendőrkapitányok fizetése úgy a törvény, mint a végrehajtási utasítás egészen elfelejtkezett volna, ha csakugyan az 1904. X. t.-c. keretében tervezték volna ezeknek a közigazgatási szerveknek fizetésük emelését. Sőt tovább megyek: a törvényhozásnak nincs arra a méltányos igazságosságnak megfelelő alapja, a melyről a rendezett tanácsú városokat arra kötelezze, hogy két tisztviselőjének fizetését akarata ellenére, saját terhére emelje akkor, a mikor a vármegyék és községek alkalmazottjainak fizetését az állam terhére emeli.

Ezt a zavaros helyzetet, nézetem szerint, eléggé tisztázza a belügyminiszternek ama kijelentése, hogy a városok tisztviselőinek javadalmát, az állam anyagi hozzájárulásával, rendezni kívánja; némely vármegye azonban, hivatkozván a községi törvényre, fölhitva a városok képviselő-testületeit, hogy a polgármesterek és rendőrkapitányok illetményeit, a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról

segíteni a bajon, hogy normális helyzet teremthető. Akinek szemüvegre van szüksége, annak megválasztását ne bizza egyszerűen a látszerésre. A szemüveg kiválasztása művészet, amelyet a tudomány minden eszközével kiképzett orvos csakis a szak-klinikán töltött legalább egy évi gyakorlat után képes kellően gyakorolni. Ezt leginkább az indokolja, hogy a szemnek gyakran sokféle baja van és a szemüveg megválasztásánál a bajok figyelembe veendő, továbbá, hogy a rosszul megválasztott szemüveg a betegnek több kárt okoz, mint hasznát. Ezért a választás mindig nagy gonddal és a felelősség teljes tudatában eszközözendő. Elfordul, hogy a rövidlátók tülerős üvegek által rövidlátóságukat csak fokozzák, a mi üveg nélkül vagy szakorvos által helyesen megválasztott szemüveg mellett kikerülhető lett volna.

Dr. W.

Katonadal.

Áthelyeztek rózsám Udvarhelyre,
Nem jöhetek hozzád többé este;
Ide jöttem mostan utoljára,
Idejöttem búcsuvacsorára.

De né sirass engem Rózi lelkem,
Ne hulljon a könnyed sohse értem,
Visszaadom néked a keszkenőt,
Kapok Udvarhelyen más szeretőt.

József János.

szóló 1904. X. 1. t.-c. alapján emeljék föl; a városok ma megtagadják a fizetésfel-emelést, részint fukarságból, részint háztartásuk nyomasztó anyagi helyzetére való tekintetből; a vármegyék, dacára a városok tiltakozásának, beállítják a fizetésfel-emelésre vonatkozó tételt a városok költségvetésébe; a vármegyék eme intézkedése ellen a városok panaszt emelnek a közigazgatási bíróságnál: származik a zavaros helyzetből egy hosszadalmas perpatvar, az összes rendezett tanácsú városok elégtelensége, viszálykodása, elkeseredése, a miből nem származik haszon a közigazgatás érdekeire, sem dicsőség közigazgatási jogszolgáltatásunk megbízhatóságára.

Most még csak a kezdetén vagyunk a dolognak és így sok kellemetlenség elejét venné a belügyminiszternek olyan nyilatkozata vagy rendelete, a mely közmegegyezésre világítaná meg ezt a meglehetősen zavaros kérdést.

Uzskay Bálint.

Szemle.

A keleti harctéren az újabb hírek szerint ismét beállott az a rövid szélesend, mely a nagy viharok kitörését szokta megelőzni. Az ellenfelek mozdulatlanul állanak egymással szemközt úgyszólván készen. A legutóbbi orosz győzelemnek is nagyobb volt a füstje, mint a tüze. Nem egy japán dandárt, hanem csupán egy zászlóalját kerítették be és verték szét az oroszok. Az újabb hírek szerint 68000 orosz és 30000 japán esett el a Sahó melletti nagy ütközetben. Ha ezek az adatok megfelelnek a valóságnak, ez volt a világtörténelem legvéresebb és legnagyobb ütközete. A japán sereg már csak 15-20 kmnyire van Mukdentől s hir szerint az oroszok ellenükben nagyobb csapatösszpontosítást terveznek, mely célból Oroszország újra mozgósít. Japán sem akar hátrább maradni és szintén mozgósít, ami kívánatos is, ha igaz, hogy csupán Port-Artur előtt 50,000 embert veszített.

Alsó-Ausztria tartománygyűlése előtt törvénytervezet fekszik, melyből ha törvény lesz, meg fogja tiltani a tanítónőknek a férjhezmenetelt. A tanítónők persze tiltakozó gyűlést tartottak ez ügyben Bécsben, de alighanem eredmény nélkül.

Rooseveltnak, az amerikai Egyesült-Államok elnökének leányát Alicet eljegyezte Marconi a drótnélküli táviró zseniális feltalálója.

A délafrikai herero lázadás Németországnak több 100 millió márkájába kerül, ami olyan gazdag államnak is nagy luxus.

Bizonyára még élénk emlékezetben van az igazsággal üzérkedő Soós bíró ügye, mely a magyar bírák szeplőtlen hírnevére oly szomorú árnyékot vetett. Nos hát Soós Kálmán — kit a pestvidéki kir. törvényszék annak idején 3 évi fegyházbüntetésre ítelt — a napokban megszökött. Ugyanis addig, míg ügyében a legfelsőbb fórum: a kir. Curia is ítélezett, szabadlábban maradt s miután a törvényszék ítéletét a Curia is helybenhagyta; a napokban kellett volna büntetését megkezdenie. Mint hírlík, hiányos hatósági intézkedések tették lehetővé szökését, ámbár állandóan megfigyelés alatt állott.

Szinte Budapesről kapjuk az alábbi kedélyes hírecskét: Csizmadia János rendőr Róna-utcai lakására minap belopódzott Maresek Imre 18 éves csavargó s onnan több apró értékű tárgyat és egy rendőr-sipot emelt el. Az eredményes munka után — pihenés és üdülés céljából — kísértelt a rákosi rétekre, — s ott meglepődöttségének azzal adott kifejezést, hogy többször belefújt a sipba. Azonban megjárta, mert a bűvös siphangra oly gyorsasággal, mint az „Ezeregy éj” szellemei ott termelt egy rendőr s miután igazolni nem tudta magát bekísérte a főkapitányságra, ahol rövidesen kiderült az egész dolog. — Aztán ne higgyen még valaki a Nemezisben!

Állítólag egy tűz ellen védő készüléket találtak fel. Neve: Minimax. A lapok még idáig csak általánosságban beszélnek róla s így nem ismerjük sem a feltaláló nevét, sem a gép szerkezetét. Csak annyit tudunk, hogy s akértők előtt kipróbálták és pedig fényes eredményrel.

Egy francia újság közli a következő mulatságos esetet: Mostanában az abbevillei apáca-

zárda felosztása alkalmával egy 81 éves apáca, amint kivezették a pályaudvarra s ott meglátta a hatalmas füstölő és szikrákat szóró lokomotívot kétségbeesett sikoltozásban tört ki és majdnem összerogyott a rémülettől. Az öreg hölgy ugyanis ez ideig sohasem látott vasutat és nem is tudott róla semmit. 1845. évben vette fel a fátolt és azóta egy percre sem hagyta el a zárdat s a világról és a benne történő eseményekről semmit sem tudott. Most pedig azt hitte, hogy a füstölő masina bizonyára valami bibliai szörnyeteg, melyet a „hitetlen” francia kormány azért küldött, hogy őket egyenesen a pokolba szállítsa. Csak hosszas rábeszélés után sikerült őt rávenni, hogy az ördögi masinába beszálljon.

Szinház.

Szombaton, okt. 22-én Martos Ferenc és Huszka Jenő „Aranyvirág” című bájos zenéjű operetteje került színre. — Az örökké kék olasz ég alatt a mesés Nápolyban folyik le a cselekmény, melyet az egymást folyton követő tarka képek színessé és érdekessé tesznek. A címszerepet Cserei Irma kreálta, aki e szezónban ezúttal mutatkozott be közönségünk előtt. Erőteljesen csengő, hajlékony és kellemes hangja van és igen csinosan táncol, kár azonban, hogy valami furcsa idegen akcentussal beszél és érzelmei kifejezésére kissé különös gesztusokat használ. Különböző közönségnek tetszett és zajos tapssal s egy virágcsokorral honorálta játékát. Gulyás a herceg szerepében tőle megszokott jó alakítást nyújtott. Igen jó volt Szőregh — Gauld Harry a petróleum császár fia szerepében s 2-ik felvonásbeli kupléját erősen megtapsolta és többször megismételtette a közönség. Stone Ellen — Jászay Mariska, Beppo — Halász Ede, Fogadós — Inke és John — Bende szintén megfelelték szerepeiknek. Radnai Zsuzska csinos tánca is nagyon tetszett, sőt meg is ismételtette a közönség.

Vasárnap, 23-án Verő György darabját: a „Menyecskék”-et adták. A színlapon 3 felvonásos népszínműnek van jelezve, pedig sem nem 3 felvonásos, sem pedig az eddigi értelemben vett népszínmű. Három teljesen önálló a népeletről vett kép ez, melynek csupán főcíme és egy pár sajátága közös. — A közönség azon részének, mely a színlap jelzése következtében a mesei összefüggést kereste a három „felvonás” között — nem is tetszett a darab, különösen figyelemre méltó kép: „Márka elmén” mely a maga fenséges egyszerűségében igaz hogy kicsiny, — csak egy kis ház falai között lejátszódó — tragoédiát állított elénk, de alakjaiban hatalmasan lüktet az élet, a valóságos, melyet ily hatalmas és hű megnyilatkozásban a nép életéből vett, eddigi darabokban hiába keresnénk. A szereplők is szép igyekezettel játszották meg ebben a képből szerepeiket és így talán mégsem érdemelte ki az a kis esérép bőgre, amelyben egy szegény anyóka haldokló gyermekének levest főz, — a nevetést. Fenséges és főleg hű képe ez a paraszti életnek, de persze hiányoznak belőle a megszokott alakok. Egyszerűen maga az élet minden raffináltság nélkül.

Az első kép: „A biróné” szereplői közül Cserei Irma — a biróné — csinosan énekelt egy dalt. Szintén jók voltak: Batosi — a bíró, Gulyás — öreg Bence, Szőregh — a legény szerepében. A 2-ik képből („Márka elmén”) Pogrányi J. — Márka szerepét igen jól és hatásosan játszotta meg, ámbár egy-két ízben elfeledkezett nagy-beteg állapotáról. Batosi — Józsa nagy precizitással, Örzse — Szabolcsiné, Ferkó — Nagy Sándor és Kiss Árpád — Plebános jól alakítottak. Feltűnt azonban ez alkalommal a képből szereplő fucska jelmeze. Itt, ahol ugyszólván bármely percben láthat a rendező akárhány székely öltözetű fucska (ha már a jelmezekkel nincs tisztában), miért öltözteti ki a Székelyföldről jött gyermekeket tisztsós oláhnak? — A 3-ik kép „A mennyország” kedves kis bohóság és állandó derűtségben tartotta a közönséget. Gulyás kitűnő volt a Tibor szerepében. Zsuzsi — Cserei Irma csinosan táncolt és jól alakított. Jászai Mariska — Judit, Nagy — Gyuri, Szőregh — Bandi jó sikerrel felelt meg szerepeiknek. Kisebb szerepeikben jók voltak: Szabolcsiné — Ágnes, Bözsike — Radnai Zsuzska, Tögyi — Bende.

Hétfőn, 23-án „A tavasz”-t adták másodszer zóna- és néelőadásul.

Keddén okt. 24-én „A takarodó”, Beyerslein nagy hírnévre szert tett színműve került színre. Erről az előadásról csak a legnagyobb elismerés hangján beszélhetünk. E saisonban még egyetlen darabot sem láttunk, melyet ennyi buzgalommal és készütséggel adtak volna elő. Az előadás teljesen összevágó és zavartalan menetű volt. Ebben a darabban, mely annyira megpróbálja az erőket a szereplők fényesen állottak meg helyüket. — Hervai Erzsitől és Batositól eddig is sokat reméltünk s nem is csalódtunk, mert reményén felül híven és nagy hatással játszották meg Klári és Wolckhardt szerepét. Lauffen — Nagy, Helbig — Szöreg, Höven — Inke, Qneis — Halasz, Michalek — Gulyás kitűnően alakították és ezáltal általában minden szereplőnek aránylagos részt kell juttatnunk az elismerésből a kitűnő előadásért, mely igényeinknek minden tekintetben teljesen megfelelő volt. Hervai Erzsinek az 1. felvonásban diszes csokrot nyújtottak fel tisztelői.

Szerdán 26-án, az örökifju „Cigánybáró” operette került előadásra és ma 27-én az „Alدوزati bárány” című bohózatot adják.

Különfélék.

— **Tarcsafalvi távozás.** Tarcsafalvi Albert vargasi állami elemi iskolai igazgató-tanítót a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter jelenlegi minőségében áthelyezte a kolozsvári áll. népiskolához; helyébe pedig Magdó István datki állami népiskolai tanítót helyezte át Vargásra. Tarcsafalvi szerény néptanító volt vármegyénkben látszólag. Azonbnn erős jellemmel, szilárd akarattal munkálkodott nemcsak kicsiny körében, de később a fővárosi előkelő irodalmi és napilapoknak is kedvelt, szívesen fogadott vendége lett. Azért mondjuk vendége, mert hivatalát, mint székely néptanító, becsületesen betöltötte. Nemcsak az iskolában, hanem azon kívül közvetlen a néppel is foglalkozott. Utóbbi időben tehát csak vendége lehetett az irodalmi munkálkodásnak. Azt mondhatnók, hogy mi fedeztük föl az isteni szikrát nemes lelkében. Dicsekedni azonban nem szoktunk, de azért büszkén valjuk a „Székely-Udvarhely” munkatársának, kitől Kolozsváron sokat várunk. Sajnáljuk körünkől való távozását, másfelől pedig örülünk, hogy irodalmi tevékenységének ott nagyobb tér nyílik.

— **Elített kivándorlási ügyök.** Polgár János zombori lakos székelyeket vezérelt Amerika felé. Rendszeresen foglalkozott ezzel a mesterséggel mindaddig, míg rajtavesztett. Szabady Tivadar főszolgabíró lefoglalta az összes becsempészett nyomtatványokat és Polgár Jánost kivándorlásra való buzdításért 15 napi elzárásra átváltoztatható pénzbüntetésre és 1 havi elzárásra ítélte. Az elített — mint értesülünk — felebbezett a büntetés enyhítéseért. Azonban cselekedete oly súlyos bűn, hogy még 500 K büntetés is kevésnek volna mondható s így erősen hisszük, hogy ha föl nem is emelnék, le sem szállítják azt. Amugy is elég székely vitorlázik Amerikába, nem kell őket biztatni!

— **Esküvő** Miskolczi Endre jogszigorló, Miskolczi Károly helybeli ügyvéd fia, e hó 27-én tartja esküvőjét Horváth Rózsikával a budai ev. ref. templomban Budapesten.

— **Halálozás.** Toth József helybeli kéményseprőmester polgártársunkat súlyos csapás érte. Feleségét e hó 24-én elragadta a kéréselhetetlen halál. Az elhunyt temetése a polgárság és társulatok mély részvétele mellett szerdán délután a róm. kath. egyház szertartása szerint történt meg. Béke poraira!

— **Az esküdtészeki tárgyalások** szombaton befejezést nyertek. Lunka Ádám szenterzsébeti cigányt rablás büntetésben mondták ki bűnösnek s ezért 1 évi börtönrre ítélte a bíróság. Ugyancsak, mint tettes társakat: Lunka Dénest 8 havi, Lévai Márton, Lévai Sándort és Forgács Jánost Ferencet 7—7 havi börtönrre és 5—5 évi hivatalvesztésre, valamint a perköltségek hordozására ítélték. Az ítéletek jogerősek.

— **Piaci áraink** az e heti vásáron következőleg alakultak az egyes szükségleteknél: Egy liter-véka buza 2 K 90 f, rozs 2 K 30 f, török-buza tavalyi 2 K 70 f, ideji 1 K 90 f, árpa 2 K 10 f, paszuly 4 K 20 f, pityóka 60 f, zab 1 K 16 f; egy rántani való csirke 70 f, paprikásnak való 50 f, tyuk 80 f, liba sovány 2 K, hizott 4 K 80 f, kacska 1 K 10 f, 7 drb tojás 40 fillér. A zöldségfélék — miután nagy része még ásatlanul van

— igen drágák. Pl. egy véka murokrépa 1 K 60 fillér. Káposzta is bőven volt; közép nagyságu 100 fejet 5 koronáért vettek.

— **Rendőrségünk figyelme.** Az Orbán Balázs utcában, a vasuti átjárónál az épülő hid munkálatai hetek óta szünetelnek. Ugy értesülünk, hogy ott partbeomlás miatt életveszélyes nyílás van s különösen a gyalogosan járókat lehet felteni bezuhanástól. Az intézkedés nagyon sürgős!

— **Ritka szerencse.** A m. kir. osztálysorsjáték hétfői húzásán nagy szerencsében részesültek a 98924. számú sorsjegy tulajdonosai. Ugyanis ez a szám, melyet Schulze Vilmos osztálysorsjegy főelárusítónál (Bpest, Régi-posta-u. 6.) vettek, nyerte a 600,000 kor. jutalomdíjat. A következő sorsjáték első húzásához eredeti sorsjegyek még kaphatók a szerencsés főelárusítónál, egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 koronáért.

— **Zálogházi árverezés.** A helybeli zálogkölcsön intézet és betéti pénztár részvénytársaságnál a meg nem ujtott zálogtárgyakat folyó évi november hó 12-én d. u. 2 órakor hatósági felügyelet mellett elárverezik.

— **Fogas kérdés** címmel lapunk mai számában közöljük U s z k a y Bálint tekintélyes közigazgatási szakíró cikkelyét, mely teljesen azonos a „Székely-Udvarhely” megelőző számaiban elfoglalt álláspontunkkal. A kiváló szakember közleményét „Az Ujság”-ból vettük át.

Nyilt-tér*

Nyilatkozat.

Az „U. H.” folyó hó huszonharmadik számában egy Rosmann Vilmos urhoz címzett levél közöltetett, melyre vonatkozólag a következőket tartom kötelességemnek nyilvánosságra hozni:

Folyó hó 9-én este Rosmann Vilmos urat a Müller vendéglőben megsértettem, mire nevezett ur az asztaltól felugrott és hivatkozott, hogy majd holnap... s azután csakhamar eltávozott.

Másnap több barátommal közöltem az esetet és vártam Rosmann ur megbízottait s mivel semmi lépés ez ügyben nem történt, Schuller Rezső barátom értesítette nevezett urat a fentiek-ről, de ezután sem történt semmi.

Ezután többször találkoztam Rosmann urral, de sem nem köszöntöttem, sem pedig nem érintkeztem vele, s ezzel láthatólag is kifejeztem, hogy nevezett urat én 9-én este megsértettem és nem tréfából tettem, amit tettem.

Telt az idő és folyó hó 22-én reggel 8 órakor Eröss és Dickmann urak jöttek hozzám s kérdeve jövetelük célját, előadják, hogy: azért jöttek, intezzük el férfiasan a Rosmann ügyet. Én azt feleltem: gondolkozni fogok a dolog fölől, s ha jól emlékszem, azt is mondtam: már két héttel ezelőtt vártam Rosmann ur megbízottait. Kijelentettem továbbá, megbízottaimat a nap folyamán el fogom küldeni.

Tanácsot kértem egy ahhoz értő egyéntől, s ezután úgy emlékszem, a következő levelet küldtem déli 12 órakor fent nevezett uraknak: „Ma reggeli találkozásunkból kifolyólag értesíteni kívánom, hogy egy két hét óta elintézetlenül álló ügyben tárgyalásokba nem bocsátkozhatom s ennélfogva megbízottaimat sem nevezhetem meg”. Ezen levél után jelent meg másnap a Híradóban a hivatkozott s Rosmann urhoz címzett levél. Én csak szombaton este fél hét órakor értesültem, egy másik már befejezett, lovagias ügyem tárgyalása során, hogy Eröss és Dickmann urak Rosmann ur nevében egy 20-ikán éjjeli közvetett szóbeli sértésért kérték elégtételt minthogy azonban én nem emlékszem, hogy fentti éjjelen a távollevő Rosmann urról sértőleg nyilatkoztam annál is inkább, mert még más dolgokról is csak másoktól értesültem, nem is gondolhattam arra, amit azt hiszem teljesen kifejez levelem tartalma, amelyben azt irtam, hogy egy két hét óta befejezetlenül álló ügyben nem tárgyalhatok. Ha Rosmann ur megbízottai levelemet elolvasták, kivehették, hogy nem a 20-iki esetről van benne szó, amiről nekem egyáltalán tudomásom nem volt, hanem egy két héttel azelőtti esetről, s ha levelemet tévesen nem értelmezik, — már pedig tévesen nem értelmezhető — akkor fel kellett volna engemet világoztatniok, hogy én tévedésben vagyok s biztosan bocsátkoztam volna tárgyalásokba, s megbízottaimnak megadtam volna a fentti esetből kifolyólag utasításaimat.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Ezek után nekem több szavam nincs, a fentieket is csak a Híradóban megjelent levél miatt voltam kényszerítve közzétenni.

Szabó Ignác.

Alólirottak kijelentjük, hogy Eröss és Dickmann urak f. hó 23-án kérdésünkre kijelentették, hogy a Szabó Ignác barátunk levelét eltepték s így azt lemásolás végett át nem adhatják, de a fentti Szabó Ignác által nekik küldött levél tartalmát az általunk felmutatott és a fentti tartalmat magában foglaló sorokkal teljesen azonosoknak ismerték el, bár aláírásukat megtagadták.

Kijelentjük továbbá azt is, hogy Szabó Ignác barátunk már 10-én elmondta nekünk, hogy Rosmann urat megsértette s mi magunk meggyőződünk arról, hogy sem nem köszöntötték egymást, sem nem érintkeztek egymással. Végül azt is megjegyezzük, hogy nevezett barátunk már 22-én délután fél kettő órakor, még a nyilttéri közlemény megjelenése előtt mondta nekünk, hogy Rosmann ur megbízottait elküldte, de ő a fentti levelet küldte a megbízottaknak, mivel az esetnek majdnem két hete.

Székelyudvarhelyt, 1994. okt. 27.

Szalkács József

Horváth Rezső.

Értesítés.

A n. é. közönség tudomására hozom, hogy férfi- és női divatárú üzletemet az új helyiségben már teljesen berendeztem.

Miután főtörekvésem a jövőben is legjutányosabb árak mellett az igen tisztelt vevők közönséget kiszolgáltalni, becses figyelmébe ajánlom az

ősz- és téli idényre

nagy választékban újonnan beszerzett áruaktáromat, mely kiterjed úgy férfi-, mint női ruhászövetek, flanel és mosó velcek, jó meleg olcsó ruhák, női- és kész fehérneműek, kitűnő minőségben; kész női blousok, férfi- és fiú kész-ruhák és kalapokban dusan felszerelve.

Női- és férfi-szabó kellékek óriási választékban, honi vásznak, paplanok, szőnyegek, asztal- és ágygaratúrák és nagy kendőkben, továbbá ezer, meg ezerféle szakmába vágó cikkekben nagy választékom van, miáltal azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmesszebb menő igényeket is kielégíthetem.

Kérem szükséglete esetén nagy- és duraktárom szíves áttekintésére, hogy egyszersmind előnyös és olcsó árainról is meggyőződést szerezhén, legelőnyösebben beszerezhesse a ruházati és divat cikkeket ez idényre is.

A n. é. közönség szíves támogatását kérve, maradok szolgálatára kesz tisztelttel

Szenkovits János utóda,

férfi-, női divat- és közműáru üzlete

— Székelyudvarhelyt, főtér. —

Értesítés.

Van szerencsénk a n. é. közönséggel tudatni, hogy

Parajdon kirendeltséget létesítettünk,

amelyet folyó évi november 3-án megnyitunk.

A kirendeltség ügyeit a következő urakból álló bizottság intézi:

Elnök: *Benedek Kálmán*, m. kir. sóbányanagy Parajd.

Biró Domokos, Korond.

Keresztes János, Felsősófalva.

Szász Dénes, Alsósófalva.

Üzleti nap: egyelőre minden csütörtökön.

A kirendeltség

a) elfogad takarékpénztári betéteket és azokat rendszerint felmondás nélkül fizeti vissza;

b) leszámítol 6 hóig terjedhető váltókat és kötelezvényeket;

c) jelzálogkölcsönöket nyújt és foglalkozik általában a takarékpénztári üzletkörbe vágó minden üggyel.

Teljes tisztelettel

Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság
Marosvásárhelyt.

Faeladás.

A Felsőboldogasszonyfalva község tulajdonát képező, 17 falusi havasán levő megégett fak folyó évi november hó 6-án délelőtt 8 órakor nyilvános árverezésen a legtöbbet ígérőnek el fognak adni és pedig azonnali készpénz fizetése mellett.

Az árverezési feltételek Felsőboldogasszonyfalva körjegyzői irodájában bármikor megtekinthetők.

Felsőboldogasszonyfalva, 1904. október 22.
Biró Ferenc, **Ferenczy Lajos,**
 főbíró. körjegyző.

6932-904. tkvi szám.

Hirdetmény.

Bikafalva község telekkönyvei (birtokszabályozás) tagosítás következtében az 1869. évi 2579. J. M. szabályrendeletre képest átalakítottak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra, melyekre az 1889. évi 38. t.-c. és 1891. évi 16. t.-cikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t.-cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosítottak. E célból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás Bikafalva községben 1904. évi nov. 21-én fog kezdődni.

Felhívhatnak az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazottjaik által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves bevezetésekből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

Mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kiküldött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló, esetleges okirataikat mutassák fel.

Mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. 29. t.-c. 15-18. §-ai és az 1889. évi 38. t.-c. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják vagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől elesnek.

Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszünt követelekre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve; ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve, hogy a törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A királyi törvényszék mint tkvi hatóság. Székelyudvarhelyt, 1904. okt. 16.

DR SZEKELY, kir. törv. e bíró.

Tessék elolvasni! Elolvasatlanul le nem tenni s tovább ajánlani!

Székelyudvarhelyt a Fő piactéren kiadók az alábbiak:

Iroda, vagy raktárnak való szoba; pincék, gabona-elárúsító hely hámbárokkal; nyílt bazárnak átalakítható hely; fényképésznek, terve szerint átalakítandó helyiségek!

1. **Két udvari lakás,** — kívánság szerint újból átalakítandó — mely áll 2-2 szoba, konyha, kamara, pince és egyéb hozzátartozandókkal — a földszinten.

2. **Egy szép nagy világos szoba** konyhával — földszint az udvaron.

3. **Egy udvari szoba** magános lakónak, iroda helyiségnek, raktárnak, vagy szabónak műhelyül **azonnal kiadó.** — A 2. és 3. pont alattiak azonnal el is foglalhatóak, míg a többiek — megfelelő átalakítás után — Szent-Mihály napkor: **szept. 29-én.** A ház a város legforgalmasabb helyén van s azért a lakások különösen alkalmasok azoknak, kiknek érdekük, hogy a főpiacon legyenek s a kapu elé kirakatokat tesseenek. Ezen helyiségek csakis esendes foglalkozásu, gyermektelen családoknak, vagy magánosoknak adatk ki!

4. **Raktárnak** — gabonának vagy bárminek — 3 nagy száraz, szellős pince-helyiség azonnal kiadó és átadható!

5. **Gabona kimérő** és elárúsító hely (kimérő hámbárokkal), kicsinyben való elárúsításhoz kiválóan alkalmas és nagyforgalmu hely.

6. **Nyílt bazárnak** — megegyezés szerint átalakítható — kapualj!

7. **Önálló lakás** külön udvarral és kerttel, konyha kertetnek különösen alkalmas, kútjón és bővízü kúttal. Vidékről beköltözni akaró gazdálkodónak nagy udvarral. Fakereskedőnek, aki a heti piacon vásárol be deszkát, fát és a helybeli iparosok stb.-inek elárúsítja, kiválóan alkalmas, mert szemben van a fapiaccaal, a jó karba helyezett Gábor-utcában. Egy nagy és két kisebb szoba, kamara, egy igen nagy, valamelyes műhelynek alkalmas nagy világos, szellős pince-lakással; egy kisebb pince és egy földi pincével, istálló, szekérszín, nyitott és zárt sütő, sertés és csukol stb.-ivel felszerelve **azonnal vagy Szent-mihály naptól 3,** vagy 6 évre **kiadók s azonnal elfoglalhatók.**

Értekezhetni írásban vagy szóval a tulajdonosnál:
 nagysolymosi

Koncz Ármin gyógyszerészszel
 az irodájában Székelyudvarhelyt.

— Kérje mindenütt a magyar gyártmányu Müller-féle (minden fajtájú) tentát, tusi, pezsétviaszot és aquarell festéket.

Előzetes költség nélkül

4%-OS

törlesztéses kölcsönöket

nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzintézetektől a földbirtok és ingatlan értékéig I. és II. helyre 15-65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatiszteknek, állami és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül

1-15 évig terjedő időre gyorsan diszcreten.

Bank- és magánadósságok konvertálása.

Készítünk tervezeteket különféle újonnan alapítandó vállalatokról, valamint finacirozzuk is ezeket. — Elvállalunk technikai és geologiai véleményezéseket hites szakértők által: foglalkozunk fennálló vállalatok részvénytársasággá való átalakításával.

Meller Lajos és társa Budapest, VI. Teréz-körút 32. (Törvényszékileg bejegyzett cég.)

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1904.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadó hivatal.

BOR Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krtig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Eladó alma. Kézzeled szedett, válogatott (I. és II. osztályu) szép

batul-alma
 eladó **Ugron Gáspár** földbirtokosnál Bikafalván.

Egy javított fedeles kocsi teljesen jó állapotban eladó **Dávid Gergely** kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jóállás mellett. Ócska kocsiat becserelel s készíti újakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árárt.

Kukoricát, rozst, árpát melegedett állapotban is megvásárol **Cziffra Mihály** Gyergyószentmiklós.

Legolesőbb, legjobb divatlap

a „Budapesti Bazár”, mely tősgyökeres magyar újságot a „SZEKELY-UDVARHELY” előlzetű — különös kedvezmény gyanánt — **negyedévre 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért** rendelhetik meg a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában. A „Budapesti Bazár” iránya mindenkor összpontosul e három szóban:

Izlés! — Takarékoság! — Munka!

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legújabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajzzal, 50 legújabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona kapható: **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körút 5. sz.

ÉLIX GYÓGYFÜRDŐ

NAGYVÁRAD MELLETT.

TÉLI ÉS NYÁRI GYÓGYHELY.

Európa leggazdagabb természetes hévíz forrása 49 százalék, 17 millió napi mennyiség reuma, csusz és köszvény ivó és fürdő gyógy mód

Téli idény ez évben bevezetve

165 kényelmes lakószoba ez évben újonnan berendezve. 70 holdas park és erdő. Évi forgalma 7000 állandó fürdővendégnél több. — Nyáron 16, télen 4 vonat-közlekedés naponta. — Állandó fürdőorvos, vasút állomás postá, távirda és telefon a fürdő telepen.

Prospektust kívánatra ingyen és bérmentve.

Penzió: okt. 1-től május 1-ig. fürdés és teljes ellátás hetenként 18 frttól feljebb.

Benedek, Nagy és Konrád

első székely cipőraktára Székelyudvarhelyt, Kossuth-u.

Dus választék csinos és tartós

cipőkben!

Mérték utáni megrendelések pontos kivitele. o „Fredin” cipőkenőcs kapható. Egy doboz 60 fillér.

Petőfi ösz-

szes költeményei 1 és 2 koronás diszkóte-szekben, Magyar és Olcsó Könyvtár sorozatai; óvodás és iskolai táskák nagy választékban Betegh Pál könyvkereskedésében Kossuth-utca 15. sz. alatt kaphatók.